

Recht voor de beesten

Michel Vandenbosch, Hadewijch, Baarn, 1996.

Michel Vandenbosch is in Vlaanderen uitgegroeid tot het hoegbeeld van de beweging die het leed dat dieren door mensen wordt aangedaan ter harte neemt. Met zijn acties tegen de transporten van tropische diersoorten, tegen de veetransporten, dierenhuizen/gevangenissen, Waregem Koerse, de bontmantel, kippenbatterijen, gekiste kalveren, foie gras, dierenproeven of octrooien op levende organismen (de 'oncomuis'), heeft hij de publieke aandacht gericht op de verregaande instrumentalisering van dieren in onze cultuur, niet zozeer als 'werktuigen', maar veeleer als louter voedsel of speelgoed, als weerloos object van menselijke willekeur. 'Machteloos en rechteloos', zo schrijft hij in zijn boek, 'worden ze van hun vrijheid beroofd, opgesloten, verminkt, vergiftigd, vergast, geëlectrocuteerd, gekeeld, gestroopt, geschoten, vermorzeld, verbrijzeld, volgespoten, geslagen, gefolterd... Hun eigenheid wordt geminacht, hun noden en behoeften worden miskend' (blz.8). Wezenlijk is voor de auteur het besef dat mededieren pijn kunnen lijden en genieten van het leven en dat dit vermogen een fundamentele morele betekenis heeft die onze houding tegenover dieren zou moeten inspireren. 'Recht voor de beesten' is als een sterk persoonlijk boek geschreven, dat het engagement en de belevenissen van Michel Vandenbosch beschrijft in zijn strijd om meer respect af te dwingen voor dieren. Dat heeft misschien als nadeel dat terug de indruk zou kunnen ontstaan dat Vandenbosch zichzelf op het voorplan wil plaatsen. Maar het heeft als enorm voordeel dat het ons een precies in-

zicht verstrekt in de diepere beweegredenen die iemand als Vandenbosch ertoe drijven zich voltijds voor de zaak van dieren in te zetten.

Recht voor de beesten biedt een levendig verslag van het zich ontwikkelende engagement van de auteur tegen alle dierenleed, een engagement dat zowel op emotionele, morele als cognitieve grondslagen is gestoeld. De lijst van activiteiten die Vandenbosch sedert 1985, eerst als Belgisch vertegenwoordiger van de International Primate Protection League, daarna als dierenwelzijnswerker en woordvoerder van Veeweyde, en ten slotte als activist van de dierenrechtenorganisatie GAIA heeft ontwikkeld, is ronduit indrukwekkend, evenals de oprechte gedrevenheid van de auteur. Maar minstens even indrukwekkend zijn Vandenbosch' beschrijvingen van en aanklachten tegen de enorme ellende die onze bio-industriële samenleving dieren aandoet. Hij opent voor ons een venster op de meest schrijnende taferele van wat mensen met dieren doen, taferele waar de meesten van ons wellicht niet bij stilstaan, wanneer zij zich in de supermarkt of op restaurant 'delicatessen' laten aanprijzen of voor een nieuw 'dermatologisch getest' cosmetisch product vallen.

Het meeste dierenleed wordt immers verborgen gehouden, en het product zelf confronteert mensen niet (meer) met het productieproces. Het is precies die vervreemding (wie bezoekt eens een kippenbatterij, een vetmesterij, een slachthuis?) die een verregaande wreedheid tegenover dieren mogelijk maakt. Daarom is het zo belangrijk de publieke opinie over die wreedheden in te lichten. 'Weten' blijft immers een eerste voorwaarde om wakker te schieten.

De auteur protesteert terecht tegen het volstrekt veronachtzamen van het lij-

den van dieren die worden gereduceerd tot pure instrumenten van menselijk 'welzijn'. Duidelijk wordt waarom het engagement van Vandenbosch door velen ofwel wordt geridiculiseerd, ofwel wordt afgedaan als dat van een 'fanaticus'. De auteur schopt immers niet alleen tegen heel wat kwetsbare schenen, maar botst ook tegen grote economische belangen aan. Voor die kringen moet zijn aangehouden protest bijzonder irritant overkomen, mede omdat het engagement voor de belangen van het dier een groter wordend deel van de publieke opinie beroert. Vandaar dat al heel wat pogingen werden ondernomen om het wezenlijke pacifisme van de auteur te discrediteren en dierenactivisten als herrieschoppers te marginaliseren. Dat is een bijzonder doorzichtige strategie om de fundamentele vraag 'met welk recht behandel je dieren zo of laat je ze zo behandelen' te ontwijken. Vandenbosch mag dan al een 'beroepsagitator' pur sang zijn, hij staat beslist niet geïsoleerd. Mede dankzij de acties van GAIA groeit het bewustzijn dat onze verhouding tot andere dieren fundamenteel scheefgetrokken is en essentiële morele grenzen overschrijdt waarvoor iedere rationele justificatie ontbreekt.

Het boek heeft daarom ook aandacht voor de ethisch-theoretische funderingen van een dierenethiek en behandelt de theorieën van Peter Singer, Tom Regan en Steve Sapontzis. Maar centraal staan toch de acties van GAIA en de reacties daarop. Het gaat om een strijd tussen David en Goliath, een strijd die alsnog helaas niet tot een breed maatschappelijk debat aanleiding heeft gegeven, ook niet binnen de ecologische beweging. Men kan het oneens zijn met de keuze van Michel Vandenbosch en zovele anderen voor een radicaal vegetarische le-

venswijze, maar men kan niet om de plicht heen voor de andere keuze sta- vende argumenten te ontwikkelen die minstens ook de belangen van dieren ernstig nemen.

Recht voor de beesten is een boeiend en levendig geschreven boek, waarin journalistieke verslaggeving, theoretische overwegingen en persoonlijk commentaar in elkaar vloeien. Het is

daarom aanbevolen lectuur, en dan vooral voor diegenen die niet meteen beroerd worden door een grote be- kommernis om het welzijn van dieren. Want men moet al een bijzonder on- gevoelig mens zijn om onverschillig te blijven bij Vandenbosch' schrijnende verslag van 'de dierlijke conditie'. In deze tijd, met zijn sterke tendensen om de 'cirkel van onze morele hori-

zon' steeds meer te sluiten in etno- centrische zin, is *Recht voor de beesten* een bevrijdend én bedreigend boek. Het nodigt ons immers uit om die cir- kel juist radicaal groter te maken, zo- dat er ook ruimte komt voor morele bekommernissen om het welzijn van dieren.

Koen Raes